

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2016

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 17 ΜΑΪΟΥ 2016

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2016

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ,

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 17 Μαΐου 2016

Ώρα: 08:00–11:00

ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ 17 ΣΕΛΙΔΕΣ.

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **τέσσερα (4) ΜΕΡΗ**.
Να απαντήσετε σε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 20)

Η Υψηλή Τεχνολογία

Άραγε ο άνθρωπος θα εξακολουθεί να είναι όπως τον γνωρίζουμε από την ιστορία του; Θα μπορεί να ζει το παρόν όπως το ζούσε, θα μπορεί να ανατρέχει στο παρελθόν για να δει την πορεία του, θα οραματίζεται το μέλλον όπως έκανε πάντοτε; Κι ακόμη, θα είναι, στο μέτρο που ως τα τώρα ήταν, ελεύθερος να κάνει τις επιλογές του, να αμαρτάνει, αλλά και να μετανοεί; Θα έχει μάτια να δει την ομορφιά και να την απολαμβάνει, όπως την απολάμβανε αντικρύζοντας τα πρώτα λουλούδια την άνοιξη, και να συγκινείται με τον στίχο του ποιητή «ανοιχτά πάντα κι άγρυπνα τα μάτια της ψυχής μου»; Κι ακόμη, θα μπορεί να είναι κύριος των διανοημάτων και να τα υλοποιεί όπως αυτός θέλει; Τέτοια ερωτήματα ορθώνονται μέσα μας, ερωτήματα που δεν είχαν τη θέση τους στο παρελθόν, τουλάχιστον με τέτοια οξύτητα.

Μιλούσαμε τότε για τεχνολογική εξέλιξη, η οποία επηρέαζε τον τρόπο που ζούσαμε, τις διαστρεβλώσεις που έφερε στο κατά φύσιν ζην, για τα άγχη, τις φοβίες και τα αδιέξοδα. Ακόμη, ζούσαμε κάτω από τη δαμόκλεια σπάθη του πυρηνικού και βιολογικού πολέμου. Παράλληλα όμως, θαυμάζαμε τα **θαυμαστά επιτεύγματα** αυτής της εξέλιξης: την επέλαση του ανθρώπου στο διάστημα, την εξάλειψη ασθενειών που μάστιζαν επί αιώνες την ανθρωπότητα, και άλλα πολλά.

Η **τεχνολογία**, ακόμη και τώρα, αφήνει ένα περιθώριο ελευθερίας. Ο άνθρωπος, παρ' όλες τις αλλοιώσεις και διαστρεβλώσεις, μπορεί ως ένα βαθμό, να είναι άνθρωπος σαν μια αυτόνομη προσωπικότητα· να έχει κάποια επικοινωνία, όπως

αυτός καθορίζει, με τους συνανθρώπους του, να έχει κάποιους δεσμούς με τη φύση και με την ιστορία, να διψά για την αιωνιότητα, να έχει έφεση για ατομική δημιουργία.

Αυτό το περιθώριο ελευθερίας όσο πάει στενεύει. Η τεχνολογία προχωρεί και προχωρεί **ραγδαία**. Είναι αδύνατον και ιστορικά **ατεκμηρίωτο** να ανακοπεί αυτή η εξέλιξη. Ήδη βρισκόμαστε στο στάδιο της υψηλής τεχνολογίας. Πού θα οδηγηθούμε είναι αβέβαιο και ίσως ασύλληπτο. Ποιες συνέπειες θα έχει αυτή η εξέλιξη για την ανθρώπινη ουσία μπορεί να εικάσουμε, χωρίς όμως με βεβαιότητα να προβλέψουμε. Οι προβλέψεις του Όργουελ φαίνονται σχεδόν αθώες με αυτά που συμβαίνουν σήμερα και με όσα, με μαθηματική ακρίβεια, θα ακολουθήσουν. Ήδη η παγκοσμιοποίηση ξεγράφει ιδιαιτερότητες, ισοπεδώνει πολιτισμούς και τείνει να μεταβάλει τους ανθρώπους από αυτόνομες προσωπικότητες και να τους μεταποιήσει σε αριθμητικές μονάδες του παγκόσμιου συνόλου. Η από αιώνες συσσωρευμένη γνώση και εμπειρία των ανθρώπων κωδικοποιούνται και προσφέρονται ως έτοιμα πακέτα συσκευασμένων προϊόντων. Η χαρά της δημιουργίας μετατρέπεται σε μηχανικό και περίτεχνο παιχνίδι αποκωδικοποίησης κωδίκων. Οι ανθρώπινες σχέσεις άρχισαν να προσαρμόζονται σ' ένα παγκόσμιο τρόπο συμπεριφοράς.

Τα πάντα τυποποιούνται ραγδαία και όχι στο απώτερο μέλλον θα μεταβάλουν τους ανθρώπους σε ομοιόμορφα κλωνοποιημένα όντα. Βέβαια, η κλωνοποίηση, παράγωγο της υψηλής τεχνολογίας, αφορά επί του παρόντος τη διαιώνιση της ζωής, αλλά φοβάμαι πως παράλληλα θα ευδοκιμήσει και μια άλλη, υπολανθάνουσα, κλωνοποίηση η οποία θα πολλαπλασιάζει ανθρώπους με τα ίδια αισθήματα, με τον ίδιο τρόπο σκέψης, με την ίδια συμπεριφορά. Η υψηλή τεχνολογία εξελίσσεται σε απόλυτο κυρίαρχο στην πολιτική και πολιτισμική παγκόσμια σκακιέρα. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να υπερβεί το μέτρον, να καταστεί «υβριστής» με την αρχαία σημασία της λέξης.

Οι σημερινοί στόχοι και των ατόμων και των κοινωνιών **έχουν συρρικνωθεί** αφάνταστα και περιορίστηκαν σε δύο μονάχα αλληλοεξαρτώμενους: την απόκτηση δύναμης και πλούτου. Αν εξακολουθούμε να έχουμε αυτούς μονάχα τους στόχους, θα οδηγηθούμε σε αδιέξοδα και **δυσοίωνα** θα είναι το μέλλον της ανθρωπότητας. Η υψηλή τεχνολογία από κατάρα μπορεί να αποτελέσει τη λυδία λίθο για ένα καλύτερο μέλλον. Όταν τα δύο τρίτα του πληθυσμού της γης λιμοκτονούν, όταν κάθε χρόνο πεθαίνουν δεκάδες εκατομμύρια παιδιά, όταν οι φυσικοί πόροι ολοένα λιγοστεύουν, όταν τα έθνη αλληλοσπαράζονται, όταν οι θρησκείες, αντί να **οδηγούν** τους πιστούς σε ψυχική τελείωση, τους οδηγούν σε **μισαλλοδοξία**, η υψηλή τεχνολογία μπορεί να προσφέρει βοήθεια για την υπέρβαση όλων αυτών των δεινών. Βέβαια αυτές είναι σκέψεις που φαίνεται να είναι στη σφαίρα του απραγματοποίητου. **Όμως, αν ο άνθρωπος δεν αλλάξει «φιλοσοφία» ζωής, η τεχνολογία θα προχωρεί και τα επιτεύγματά της, πολύ πιο εντυπωσιακά, θα στραγγαλίσουν τελειωτικά την ελευθερία του ανθρώπου, που είναι η ουσία της ύπαρξής του.**

Κυριάκος Πλησής, *Τα έργα των ανθρώπων*, Ευθύνη, Αναλόγιο κη', 2009, σσ. 66-69.

(Απόσπασμα – Διασκευή)

Ερωτήσεις:

A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου σε 120-140 λέξεις.

(μονάδες 8)

Μονάδες περιεχομένου: 6 (6X1 μον.= 6)

Αναμένεται να γίνει αναφορά στα εξής σημεία:

1. **Πρώτη παράγραφος:** Τα ερωτήματα, κατά πόσον ο σύγχρονος άνθρωπος μπορεί να παραμείνει ελεύθερος στο μέλλον, εμφανίζονται οξύτερα στην εποχή μας.
2. **Δεύτερη παράγραφος:** Τα αρνητικά και θετικά της τεχνολογικής εξέλιξης.
3. **Τρίτη παράγραφος:** Η τεχνολογία δεν καταργεί ακόμη την ελευθερία του ανθρώπου.
4. **Τέταρτη παράγραφος:** Αβέβαιο το μέλλον από την εξέλιξη της τεχνολογίας, που είναι αδύνατο να την ανακόψουμε. Η υψηλή τεχνολογία οδήγησε στην παγκοσμιοποίηση, κωδικοποίησε τη γνώση και στέρησε τη χαρά της δημιουργίας.
5. **Πέμπτη παράγραφος:** Φόβος για την κλωνοποίηση, την αλλοτρίωση και τον εξανδραποδισμό του ανθρώπου και την απόλυτη κυριαρχία της τεχνολογίας.
6. **Έκτη παράγραφος:** Δυσοίωνα το μέλλον της ανθρωπότητας, αν οι στόχοι περιοριστούν στον πλούτο και τη δύναμη. Η τεχνολογία μπορεί να απαλλάξει τον άνθρωπο από τα βάσανα, αν αυτός αλλάξει στάση ζωής.

Μονάδες Δομής - Έκφρασης: 2

- Χρήση συνδετικών λέξεων – αλληλουχία - συλλογιστική του κειμένου. Απλή αναγραφή σημείων και ασύνδετη παράθεσή τους: **0** μονάδες
- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου - σύνταξη.
- Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 180): Αφαίρεση **1** μονάδας

A2.α. Να αναφέρετε **τρεις (3)** από τις συνέπειες της υψηλής τεχνολογίας, όπως τις επισημαίνει ο δοκιμιογράφος στην τέταρτη παράγραφο (*Αυτό το περιθώριο...παγκόσμιο τρόπο συμπεριφοράς*).

(μονάδες 3)

Αναμένεται να καταγραφούν τρία από τα πιο κάτω: (3X1 μον. = 3)

- Η παγκοσμιοποίηση ξεγράφει τις ιδιαιτερότητες

- Η παγκοσμιοποίηση ισοπεδώνει πολιτισμούς
- Η παγκοσμιοποίηση μεταβάλλει τους ανθρώπους από αυτόνομες προσωπικότητες σε αριθμητικές μονάδες
- Η συσσωρευμένη γνώση κωδικοποιείται και προσφέρεται συσκευασμένη ως έτοιμο προϊόν
- Η χαρά της δημιουργίας μετατρέπεται σε παιγνίδι αποκωδικοποίησης κωδίκων
- Οι ανθρώπινες σχέσεις προσαρμόζονται σε έναν παγκόσμιο τρόπο συμπεριφοράς

A2.β. Ο δοκιμιογράφος στην έκτη παράγραφο υποστηρίζει ότι, αν εξακολουθήσουμε να έχουμε ως μοναδικούς στόχους την απόκτηση δύναμης και πλούτου, θα οδηγηθούμε σε αδιέξοδα και δυσοίωνα θα είναι το μέλλον της ανθρωπότητας.

Να αναπτύξετε την πιο πάνω άποψη σε 60-80 λέξεις και να τεκμηριώσετε με **δύο (2)** παραδείγματα από τη σύγχρονη πραγματικότητα.

(μονάδες 3)

Ενδεικτική απάντηση: αναμένεται να αναπτυχθούν 2 σημεία από τα πιο κάτω ή άλλα παρεμφερή στοιχεία που προσεγγίζουν το ζητούμενο: (2X1 μον.= 2)

- Ατομικός τομέας: ανηθικότητα, εγωισμός, απληστία κ.ά.
- Κοινωνικός τομέας: έλλειψη κοινωνικής συνοχής, αλλοτρίωση, καταναλωτισμός, δεκασμός, έκπτωση ηθικών αξιών
- Πολιτικός τομέας: κυριαρχία των ισχυρών χωρών στις ασθενέστερες, διαφθορά, κατάχρηση εξουσίας
- Οικονομικός τομέας: παγκοσμιοποίηση, σκάνδαλα-ατασθαλίες, άνιση κατανομή των φυσικών πόρων

Παραδείγματα (ενδεικτικά): (2X0,5 μον.=1)

- Εξάρτηση ανθρώπου από τη συνεχή χρήση του διαδικτύου, αποχαύνωση, χειραγώγηση κοινής γνώμης
- Η απάνθρωπη αντιμετώπιση των προσφύγων – μεταναστών από χώρες της Ευρώπης
- Η εκμετάλλευση των οικονομικά υπανάπτυκτων χωρών από τις εύρωστες δυτικές υπερδυνάμεις
- Τρομοκρατικές επιθέσεις: καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καταρράκωση ανθρώπινης αξιοπρέπειας, εκτελέσεις αθώων

A3.α. Στην πρώτη παράγραφο (*Άραγε ο άνθρωπος θα εξακολουθεί... τουλάχιστον με τέτοια οξύτητα*) εντοπίζονται, ως τρόποι πειθούς, η επίκληση στο συναίσθημα και η επίκληση στην αυθεντία.

Να βρείτε **ένα (1) μέσο** πειθούς για κάθε έναν από τους πιο πάνω τρόπους πειθούς και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα στοιχεία από την παράγραφο.

(μονάδες 3)

Μέσο πειθούς: 2Χ1 μον.= 2

Τεκμηρίωση: 2Χ0,5 μον.= 1

1. επίκληση στο συναίσθημα: μέσο πειθούς:

α. ρητορικά ερωτήματα - τεκμηρίωση: αναφορά τουλάχιστον σε ένα ρητορικό ερώτημα ή

β. συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις – τεκμηρίωση: τουλάχιστον δύο από τις λέξεις: *οραματίζεται, αμαρτάνει, μετανοεί, ομορφιά, απολαμβάνει, συγκινείται* / συναισθηματικά φορτισμένα ερωτήματα κ.ά. ή

γ. μεταφορά – τεκμηρίωση: *Τέτοια ερωτήματα ορθώνονται μέσα μας ... με τέτοια οξύτητα* ή

δ. περιγραφή: εικόνα ανθρώπου που «δεν θα έχει μάτια να δει την ομορφιά»

2. επίκληση στην αυθεντία: μέσο πειθούς: στίχος του ποιητή/ λόγια μιας προσωπικότητας.

Τεκμηρίωση: με τον στίχο του ποιητή «ανοιχτά πάντα κι άγρυπνα τα μάτια της ψυχής μου»

A3.β. Να γράψετε **έναν (1) τρόπο ανάπτυξης** της δεύτερης παραγράφου (*Μιλούσαμε τότε... και άλλα πολλά*). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Τρόπος ανάπτυξης: μονάδα 1

Δικαιολόγηση: μονάδες 2

α. Σύγκριση – αντίθεση: οι αρνητικές συνέπειες «Μιλούσαμε ... πολέμου» / θετικές συνέπειες: «Παράλληλα όμως ... άλλα πολλά» ή

β. Παραδείγματα (τουλάχιστο 2): άγχος, φοβίες, επέλαση του ανθρώπου στο διάστημα, εξάλειψη ασθενειών ... ή

γ. **Αίτιο – αποτέλεσμα:** αίτιο: τεχνολογική εξέλιξη / αποτέλεσμα: άγχος, φοβίες, επέλαση του ανθρώπου στο διάστημα, εξάλειψη ασθενειών ... ή

δ. **Συνδυασμός μεθόδων** (να κατονομάζονται επακριβώς)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

B1. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις αντικαθιστώντας κάθε μια από τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλη **αντώνυμη**, διατηρώντας τον γραμματικό τους τύπο: **(μονάδες 4)**

(4X1μον.= 4)

ραγδαία	αργά, βαθμηδόν, βαθμιαία, βραδέως, ήπια, ήσυχα, κλιμακωτά, μαλακά, σιγανά, σταδιακά
ατεκμηρίωτο	αποδεικτέο, αποδείξιμο, βάσιμο, διαπιστώσιμο, επαληθεύσιμο, εξακριβώσιμο, πιστοποιήσιμο, πειστικό, τεκμαρτό, τεκμηριωτέο
έχουν συρρικνωθεί	έχουν αναπτυχθεί, έχουν αυξηθεί, έχουν ενισχυθεί, έχουν εξακτινωθεί, έχουν (εξ)απλωθεί, έχουν επεκταθεί, έχουν γιγαντωθεί, έχουν διανοιχθεί, έχουν (δια)πλατυνθεί, έχουν διευρυνθεί, έχουν διογκωθεί, έχουν μεγαλώσει, έχουν μεγεθυνθεί, έχουν μεγιστοποιηθεί, έχουν πολλαπλασιαστεί
δυσοίωνα	αίσιο, αισιόδοξο, ελπιδοφόρο, ευμενές, ευνοϊκό, ευοίωνο, θετικό, καλοσήμαδο, λαμπρό, φωτεινό

Σημείωση:

1. Παράλειψη βοηθητικού ρήματος «**έχουν**»: αφαίρεση **0,5** μονάδα
2. Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,5** μονάδα
3. Για λανθασμένο γένος: αφαίρεση **0,5** μονάδα

B2.α. Να αναλύσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις **στα συνθετικά τους μέρη**:

1. Η τεχνολογία ακόμη και τώρα, αφήνει ένα περιθώριο ελευθερίας.
2. ...αντί να οδηγούν τους πιστούς σε ψυχική τελείωση...

(μονάδες 2)

(4X0,5= 2)

- τεχνολογία < τέχνη + λόγος (ή λέγω)
- οδηγούν < οδός + άγω
- Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,25** μονάδα

B2.β. Να σχηματίσετε με το **δεύτερο συνθετικό** κάθε μιας από τις πιο πάνω υπογραμμισμένες λέξεις μια **νέα σύνθετη**. **(μονάδες 2)**

(2Χ1μον.= 2)

λόγος: βιολογία, φιλολογία, αναλογία, παράλογος, λογοκρισία, λογοτεχνία, λογοτεχνικός, λογοφέρνω, επιλέγω, διαλέγω, αντιλέγω **κ.ά.**

άγω: παιδαγωγός, διαγωγή, παραγωγή, στρατηγός, λοχαγός, ανάγωγος **κ.ά.**

- Για κάθε ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,5** μονάδα

B3. Να γράψετε μια **ολοκληρωμένη πρόταση** με τη φράση και μια με τη λέξη που σας δίνονται, ώστε να φαίνεται η σημασία τους. Να διατηρήσετε το μέρος του λόγου στο οποίο ανήκουν.

1. Παράλληλα όμως, θαυμάζαμε **τα θαυμαστά επιτεύγματα** αυτής της εξέλιξης: ...

2. ... τους οδηγούν σε **μισαλλοδοξία** **(μονάδες 2)**

Δίνεται:

1 μονάδα: Όταν η πρόταση είναι άρτια διατυπωμένη και φαίνεται ότι ο υποψήφιος κατανοεί το νόημα της φράσης ή της λέξης.

0,5 μονάδα: Αν ο υποψήφιος χρησιμοποιεί σε πρόταση τη φράση ή τη λέξη ορθά, αλλά δεν είναι σαφές ότι κατανοεί το περιεχόμενό της.

0 μονάδα: Αν δεν δίνει σαφές νόημα.

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ **(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)**

Όμως, αν ο άνθρωπος δεν αλλάξει «φιλοσοφία» ζωής, η τεχνολογία θα προχωρεί και τα επιτεύγματά της, πολύ πιο εντυπωσιακά, θα στραγγαλίσουν τελειωτικά την ελευθερία του ανθρώπου, που είναι η ουσία της ύπαρξής του.

Σε δοκίμιο, το οποίο θα υποβάλετε σε μαθητικό διαγωνισμό, να αναπτύξετε τους κινδύνους που απειλούν την ελευθερία του σύγχρονου ανθρώπου από την κακή χρήση της τεχνολογίας, σε τρεις τομείς της ζωής. Στη συνέχεια, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους μπορεί να διασφαλιστεί η ελευθερία του ανθρώπου στους τομείς που έχετε επισημάνει.

(450 – 500 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (12 μονάδες)

Πρόλογος: 1,5 μον.

Κύριο Μέρος: 9 μον.

Επίλογος: 1,5 μον.

Πρόλογος: (1,5 μον.)

Ενδεικτικά: Γενική αναφορά στους κινδύνους που απειλούν την ελευθερία του σύγχρονου ανθρώπου από την κακή χρήση της τεχνολογίας.

Κύριο μέρος: (9 μον.)

Πρώτο ζητούμενο: Κίνδυνοι που απειλούν την ελευθερία του σύγχρονου ανθρώπου, από την κακή χρήση της τεχνολογίας, σε συγκεκριμένους τομείς.

Αναμένεται από τους υποψηφίους να αναφέρουν και να αναπτύξουν επαρκώς **τρεις** από τους πιο κάτω τομείς (ή άλλους σχετικούς που να τεκμηριώνονται επαρκώς).

(1.5 μον. X 3 = 4.5 μον.)

Ενδεικτικά:

- **Περιβάλλον:** Καταστροφή του περιβάλλοντος εξαιτίας της υπερπαραγωγής / μαζικής παραγωγής προϊόντων. Κατάλοιπα βιομηχανιών, ραδιενεργά απόβλητα, εξάντληση πρώτων υλών, φαινόμενο θερμοκηπίου κτλ.
- **Οικονομία:** Πείνα, επιδημίες σε πολλές χώρες, ως αποτέλεσμα της άνιση κατανομής πλούτου και της ανισότητας ανάμεσα στα κράτη, ως προς την πρόσβαση στη χρήση της υψηλής τεχνολογίας. Διαφήμιση: υπόθαλψη πλασματικών αναγκών (ένταση φαινομένου λόγω πολλαπλών μέσων υψηλής τεχνολογίας). Καταναλωτισμός, παγίδευση, αποπροσανατολισμός ανθρώπου, παγκοσμιοποίηση κεφαλαίων, ηλεκτρονικό εμπόριο. Εργασιακός τομέας: μηχανοποίηση των πάντων, παραμερισμός του ανθρώπου, υποδούλωση του ανθρώπου στη μηχανή. Εκλείπει η χαρά της δημιουργίας.
- **Ηθικός τομέας:** Αμοραλισμός, αμφισβήτηση αξιών, ατομικισμός, ιδιοτέλεια, ανταγωνισμός, ατροφία ηθικοπνευματικού / ανθρωπιστικού πολιτισμού παράλληλα με την υπερτροφική ανάπτυξη της μαζικής κουλτούρας, που εντείνεται με την κακή χρήση της τεχνολογίας.
- **Κοινωνία της Γνώσης:** Δέσμευση ελευθερίας του ανθρώπου, χρήση της υψηλής τεχνολογίας για παραβίαση προσωπικών δεδομένων, καταιγισμός πληροφοριών, παραπληροφόρηση, εθισμός στο διαδίκτυο (κοινωνικά δίκτυα).
- **ΜΜΕ:** Προπαγάνδα, χειραγώγηση κοινής γνώμης, προβολή εγκληματικότητας, διαφθοράς, ανηθικότητας, προώθηση μαζικής κουλτούρας, ισοπέδωση.

- **Παιδεία – Εκπαίδευση (Αγωγή):** Τεχνοκρατική vs ανθρωπιστική εκπαίδευση.
- **Πολιτικός τομέας:** Η τεχνολογία ως μέσο επικράτησης των ισχυρών κρατών (π.χ. όπλα μαζικής καταστροφής, πυρηνικοί σταθμοί).
- **Κοινωνικός τομέας:** ανεργία, πλήγμα στην κοινωνική συνοχή, αλλοτρίωση, αποξένωση (ως αποτέλεσμα της απώλειας θέσεων εργασίας: αντικατάσταση ανθρώπων από τις μηχανές).
- **Πολιτιστικός τομέας:** μαζική κουλτούρα, απομάκρυνση από την εθνική φυσιογνωμία, ήθη και έθιμα, αξίες
- **Ψυχαγωγία:** εθισμός, ομοιόμορφος τρόπος διασκέδασης
- **Επιστήμη:** κλωνοποίηση, μεταλλαγμένα τρόφιμα κτλ.

Δεύτερο ζητούμενο: Τρόποι με τους οποίους μπορεί να διασφαλιστεί η ελευθερία του ανθρώπου στους πιο πάνω τομείς.

Αναμένεται από τους υποψηφίους να αναφέρουν και να αναλύσουν επαρκώς τρόπους με τους οποίους μπορεί ο άνθρωπος να διασώσει την ελευθερία του στους **τρεις** τομείς που ανέπτυξαν στην πρώτη νοηματική ενότητα. **(3X1.5 μον.= 4.5 μον.)**

Ενδεικτικά:

- **Περιβάλλον:** Περιβαλλοντική εκπαίδευση, ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης. Ενημέρωση από τα ΜΜΕ για τους κινδύνους που απειλούν την ανθρωπότητα από την αλόγιστη χρήση της τεχνολογίας. Χρήση των τεχνολογικών επιτευγμάτων για προστασία του περιβάλλοντος. Αντιρρυπαντική τεχνολογία, ανακύκλωση, βιολογικός καθαρισμός λυμάτων. Εναλλακτικές μορφές ενέργειας (ηλιακή, αιολική, υδροηλεκτρική κλπ.)
- **Οικονομία:** Ανάπτυξη καταναλωτικής συνείδησης, λιτότητα, εγκράτεια, αίσθηση του μέτρου, ιεράρχηση αναγκών
- **Ηθικός τομέας:** Καλλιέργεια αυτοπειθαρχίας, αυτογνωσίας, ενίσχυση πνευματικής καλλιέργειας, αναθεώρηση κλίμακας αξιών
- **Κοινωνία της Γνώσης:** Ορθολογική χρήση διαδικτύου, ενίσχυση διαπροσωπικών σχέσεων ως αντίβαρο στον εθισμό στα κοινωνικά δίκτυα και σε άλλες αμφιλεγόμενες εφαρμογές της πληροφορικής και του διαδικτύου
- **ΜΜΕ:** Ανάπτυξη κριτικής στάσης έναντι των ΜΜΕ για ανάπτυξη μηχανισμών για προστασία από την προπαγάνδα και την πλύση εγκεφάλου που γίνεται εντονότερη με τη χρήση της υψηλής τεχνολογίας.

- **Παιδεία – Εκπαίδευση (Αγωγή):** Ισορροπη ανάπτυξη και σύζευξη ανθρωπιστικής παιδείας - τεχνοκρατικής εκπαίδευσης, Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή.
- **Πολιτικός τομέας / Κράτος:** Διπλωματία ειρήνης, περιορισμός εξοπλισμών
- **Κοινωνικός τομέας:** Ανάπτυξη πνεύματος αλληλεγγύης ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες. Διαπροσωπική επικοινωνία. Εθελοντισμός
- **Πολιτιστικός τομέας:** Απελευθέρωση από τον εθισμό στη μαζική υποκουλτούρα, καλλιέργεια των γραμμάτων και των τεχνών κτλ.
- **Ψυχαγωγία:** Από την παθητική και αλλοτριωμένη ψυχαγωγία σε δημιουργικές και γνήσιες μορφές ψυχαγωγίας, με έμφαση στη διαπροσωπική επικοινωνία
- **Επιστήμη:** Ήθος του επιστήμονα με γνώμονα την ελευθερία του ανθρώπου και τη διασφάλιση του σεβασμού της αξιοπρέπειάς του

Σημείωση:

Μπορούν να γίνουν δεκτοί δύο τρόποι ανάπτυξης των τρόπων διασφάλισης της ελευθερίας: είτε ξεχωριστή ανάπτυξη των τριών τομέων με παράλληλες αναφορές στον ρόλο της παιδείας, είτε συνθετική παρουσίαση των τομέων με επίκεντρο τον άξονα της παιδείας/εκπαίδευσης.

Επίλογος: (1,5 μον.)

Συμπέρασμα/ ανακεφαλαίωση/εισήγηση

B. Δομή (12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία (πρόλογος, κύριο μέρος, επίλογος): **(2 μον.)**
- Δομή αποδεικτικού λόγου (θέση, υποστήριξη, συμπεράσματα): **(4 μον.)**
- Δομή παραγράφων: **(2 μον.)**
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους: **(4 μον.)**
- Υπέρβαση ορίου λέξεων: αφαίρεση **1** μονάδας για κάθε **100** λέξεις.

Γ. Έκφραση (12 μονάδες)

- Σαφήνεια – σύνταξη: **5 μον.**
- Ακριβολογία – επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου: **5 μον.**
- Ύφος : **2 μον.**

Δ. Ορθογραφία (4 μονάδες)

- Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων.
Για κάθε 5 ορθογραφικά / γραμματικά λάθη: αφαίρεση 1 μονάδας.
- Απουσία τονισμού: αφαίρεση 1 μονάδας.

Σημείωση:

- Έκθεση μισής σελίδας: παίρνει **μέχρι** 3 μονάδες Π., 3 μονάδες Δ., 3 μονάδες Ε., 0,5 μονάδα Ο.
- Έκθεση σε μία - μιάμιση σελίδα: παίρνει **μέχρι** : 6 μονάδες Π., 6 μονάδες Δ., 6 μονάδες Ε., 2 μονάδες Ο.

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(μονάδες 30)

Να μελετήσετε τα πιο κάτω κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Δ1.

Κυριάκος Χαραλαμπίδης, «Στα στέφανα της κόρης του»

Είχε τριακόσια στρέμματα γης υπό κατοχήν και τον πατέρα της στα βάθη της Ανατολής.

Θα παντρευόταν ευτυχώς ένα καλό παιδί.

Κατά την τελετή του μυστηρίου
δεν πρόσεξε κανένας τον πατέρα της.
Μπήκε απ' το νάρθηκα κρυφά και στάθηκε
πίσω από μια κολόνα και καμάρωνε.
Ύστερα σκούπισε με το μανίκι του
το ξεσκισμένο και φτωχό του δάκρυ.
Τον πήρανε για ηλίθιο του χωριού
και τον αφήκανε στην ησυχία του.

Τελειώνει ο γάμος, και να χαίρεστε τα στέφανα.
Παίρνουν κουφέτα και λουκούμια, μπαίνουν
καθένας στ' αυτοκίνητό του, χάνονται.

Ο στοργικός πατέρας πάει κι αυτός
στην Πράσινη Γραμμή, περνά σκυφτός
παίρνει ξανά τη θέση του στο χώμα.

Ερωτήσεις:

Δ1.α. Το ποίημα αποτελεί μια έντονη διαμαρτυρία του Κ. Χαραλαμπίδη κατά της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο (1974). Να εντοπίσετε **τέσσερις (4)** τραγικές συνέπειες της εισβολής, με αναφορά στους σχετικούς στίχους.

(μονάδες 4)

Συνέπειες: 4X0,5 μον. = 2

Αναφορά σε στίχο: 4X0,5 μον. = 2

Ενδεικτικά:

Τέσσερις (4) τραγικές συνέπειες της εισβολής

1. Προσφυγοποίηση, απώλεια περιουσιών, κατεχόμενη γη, **στίχος 1** «υπό κατοχήν»
2. Αιχμαλωσία, άγνοια για την τύχη πολλών Κυπρίων που χάθηκαν στον πόλεμο, «τον πατέρα της στα βάθη της Ανατολής» **στίχος 2**
3. Ορφάνια – απώλεια προσφιλών προσώπων, ψυχικό τραύμα, **στίχος 2** «Και τον πατέρα της ...»
4. Τουρκική κατοχή της μισής Κύπρου, “de facto” διαίρεση του νησιού, «πράσινη γραμμή» **στίχος 16**
5. Οι περισσότεροι αγνοούμενοι είναι μάλλον νεκροί, «παίρνει ξανά την θέση του στο χώμα» **στίχος 17**
6. Καταπάτηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, **στίχοι 6,7,8,9, 13**
7. Απόγνωση συγγενών αγνοουμένων ακόμη και όταν παρευρίσκονται σε χαρμόσινα γεγονότα **στίχοι: 6-9**

Δ1.β. Βασικό στοιχείο δόμησης του ποιήματος είναι οι αντιθέσεις. Να καταγράψετε **τρεις (3)** αντιθέσεις και να εξηγήσετε τον λειτουργικό τους ρόλο μέσα στο ποίημα.

(μονάδες 4)

Αντίθεση: 3X1 μον. = 3

Λειτουργικός ρόλος: 1X1μον. =1

Ενδεικτικά:

Τρεις (3) αντιθέσεις:

1. Δράμα εισβολής ≠ χαρμόσινο γεγονός γάμου, λύπη ≠ χαρά
2. Φυσική / πραγματική παρουσία κόσμου ≠ μεταφυσική παρουσία πατέρα
3. Κουρελιασμένο ντύσιμο «ηλίθιου» ≠ ωραίο ντύσιμο καλεσμένων (υπονοείται)
4. Γη υπό κατοχήν (ως ιδιοκτησία) ≠ υπό κατοχήν Τούρκων (λανθάνει η αντίθεση ότι πριν την εισβολή θα ήταν νύφη με προίκα ≠ τώρα φτωχή προσφυγοπούλα)

5. Ορφανή ≠ ευτυχώς παντρεύεται καλό παιδί
6. 2^{ος} στίχος αγνοούμενος = ζωντανός πατέρας ≠ τελευταίος στίχος = νεκρός πατέρας: ζωή ≠ θάνατος
7. Στοργικό ενδιαφέρον ≠ τυπικότητα
8. Αδιαφορία ≠ συγκίνηση

Λειτουργικός ρόλος:

- Εντείνεται η τραγικότητα
- Συναισθηματική φόρτιση
- Παραστατικότητα / ζωντάνια
- Μεταίχιμιο μεταξύ χαράς και λύπης

Δ2.

I. Μάριος Χάκκας, «Το ψαράκι της γυάλας»

Ήταν ωραία ν' ακούς στους δίσκους για καημούς και στερήσεις, για μια υπεράνθρωπη προσπάθεια, άσχετα αν δεν κατάληξε κάπου, για μια στάση ηρωική που μετείχε κι ο ίδιος. Ήταν πολύ ωραία να κάθεσαι στη σαιζ λογκ και ν' αναπολείς ακόμη και τους περασμένους πόνους σου, απαλότεροι τώρα, τυλιγμένοι στο μύθο, σα να μη συνέβηκαν σε σένα τον ίδιο. «Ε, πάει περάσανε όλα. Δύσκολα χρόνια, αλλά είχε μια ομορφιά αυτή η ιστορία». Ήταν καλά μέσα στο σπίτι του με τις αναμνήσεις και το πικάπ· ήταν πολύ καλά έτσι που ζούσε, τι αρχίσανε πάλι να πάρει ο διάβολος, τι φταίει να παίρνει πάλι μπάλα τους δρόμους;

Ήταν μια χαρά βολεμένος και τώρα το κυνηγητό και πού να πάει; Ποια δύσπιστη πόρτα να χτυπήσει, που όλοι, συγγενείς, γνωστοί, φίλοι, θα είχανε την ίδια αιτία; Πολλοί απ' αυτούς τώρα θα 'ταν κιάλας πιασμένοι κι άλλοι ίσως τριγυρίζουν όπως κι ο ίδιος με μια φρατζόλα στο χέρι.

Έκανε ένα μεγάλο κύκλο μακριά απ' το κέντρο. Πέρασε Βύρωνα, Δάφνη κι έπεσε στην Καλλιθέα. Ήταν μια καλή άσκηση. Είχε καιρό να περπατήσει τόσο πολύ. Κι ήταν ένα φωτεινό πρωινό, λες επί τούτου φτιαγμένο για ένα μεγάλο περίπατο. Ασυναίσθητα άρχισε να τσιμπάει τη γωνιά της φρατζόλας, ενώ ταυτόχρονα του 'ρθανε αισιόδοξες, σκέψεις: «Μπα, δεν κρατάει για πολύ αυτή η κατάσταση. Όπου να 'ναι θα πέσουν».

Τώρα όποιος θα 'θελε να ψιλοκοσκινίσει αυτό το απόφθεγμα θα παρατηρούσε ότι η αοριστία της πρώτης πρότασης συνεχίζεται μέσα στη δεύτερη κι αυτό οφείλεται στη χρησιμοποίηση τρίτου προσώπου. Βέβαια, η χρήση πρώτου προσώπου και μάλιστα ενικού αριθμού στη συγκεκριμένη περίπτωση, θέλει καρδιά και προσωπική προπαρασκευή για τέτοιο ενδεχόμενο.

«Πώς θα πέσουν;» άκουσε μια φωνή μέσα του, «όπως τα ώριμα φρούτα από μόνα τους ή τινάζοντας το δέντρο γερά;». «Θα τους ρίξει ο λαός», διόρθωσε πικραμένος λιγάκι, γιατί ήτανε δεδομένο ότι θεωρούσε τον εαυτόν του ένα μ' αυτό το λαό κι επομένως δεν έβγαζε την ουρά του απ' έξω. Ναι, αλλά τότε, έπρεπε να κινηθεί προς το κέντρο εκεί που μπορούσε να διαδραματιστούν γεγονότα, να συμμετάσχει σ' αυτά ή μήπως πίστευε στη θεωρία της πρωτοπορίας (τα στελέχη χρειάζονται) κι έπρεπε να φυλαχτεί;

«Δεν μπορώ» σκέφτηκε, «προς το κέντρο δεν πάνε τα πόδια μου. Όσο κι αν το βλέπω σωστό, μου είναι αδύνατο. Ας ενεργήσουν οι άλλοι, ας κατεβούνε στο κέντρο οι νέοι».

II. Κωνσταντίνος Π. Καβάφης, «Η πόλις»

Είπες· «Θα πάγω σ' άλλη γη, θα πάγω σ' άλλη θάλασσα.
Μια πόλις άλλη θα βρεθεί καλλίτερη από αυτή.
Κάθε προσπάθειά μου μια καταδίκη είναι γραφή·
κι είν' η καρδιά μου - σαν νεκρός - θαμμένη.
Ο νους μου ως πότε μες στον μαρασμόν αυτόν θα μένει.
Όπου το μάτι μου γυρίσω, όπου κι αν δω
ερείπια μαύρα της ζωής μου βλέπω εδώ,
που τόσα χρόνια πέρασα και ρήμαξα και χάλασα».

Καινούριους τόπους δεν θα βρεις, δεν θά 'βρεις άλλες θάλασσες.
Η πόλις θα σε ακολουθεί. Στους δρόμους θα γυρνάς
τους ίδιους. Και στες γειτονιές τες ίδιες θα γερνάς·
και μες στα ίδια σπίτια αυτά θ' ασπρίζεις.
Πάντα στην πόλι αυτή θα φθάνεις. Για τα αλλού - μη ελπίζεις-
δεν έχει πλοίο για σε, δεν έχει οδό.
Έτσι που τη ζωή σου ρήμαξες εδώ
στην κώχη τούτη τη μικρή, σ' όλην την γη την χάλασες.

Ερωτήσεις:

Δ2.α. Να περιγράψετε την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο ήρωας του καθενός από τα πιο πάνω κείμενα, εξηγώντας παράλληλα πού οφείλεται αυτή.

(μονάδες 8)

Ψυχολογική κατάσταση: 3X1 μον. = 3

Λόγοι / αιτίες: 1 μον.

M. Χάκκας, «Ψαράκι της γυάλας»: Ψυχολογική κατάσταση:

Ενδεικτικά:

- ο ήρωας αναπολεί το ηρωικό του παρελθόν – συνειδητοποιεί την αποστασιοποίησή του από αυτό
- αμηχανία και θυμός για την καινούρια ανατροπή στην Ελλάδα και στη ζωή του
- δίλημμα ήρωα (που αποδίδεται με τη χρήση του εσωτερικού μονολόγου): να παραμείνει στο κέντρο και να αγωνιστεί κατά της δικτατορίας ή να επιστρέψει στο σπίτι του, αμφιταλάντευση, ατολμία, φόβος, ανησυχία
- αντιλαμβάνεται την ασυνέπεια της συμπεριφοράς του ανάμεσα στο παρόν και στο παρελθόν
- τελικά παραδέχεται την αδυναμία του να συμμετάσχει στις διαδηλώσεις
- παραίτηση, μηδενική αντίσταση
- πρόσκαιρη / παροδική αισιοδοξία

Λόγοι / αιτίες: ψυχική και σωματική κόπωση, προχωρημένη ηλικία, απογοήτευση από την έκβαση των προηγούμενων αγώνων, υλικές ανέσεις

Κ.Π. Καβάφης «Η πόλις»:

Ψυχολογική κατάσταση: 3Χ1 μον. = 3

Λόγοι / αιτίες: 1 μον.

Ενδεικτικά:

- Φευγαλέα, παροδική αισιοδοξία
- Αίσθημα παγίδευσης, διάθεση φυγής του ήρωα. Ο ήρωας επιθυμεί να φύγει, να αλλάξει ζωή, να ξεφύγει από τα ερείπια και τον μαρασμό: βίωση αδιεξόδου, ψυχικός και πνευματικός μαρασμός
- Ενοχή: συναίσθηση προσωπικής ευθύνης.
- Συνειδητοποίηση ότι η αρνητική κατάσταση που βιώνει δεν μπορεί να αλλάξει μόνο με την αλλαγή πόλης.
- Απελπισία

Λόγος/ αιτία: διαπίστωση προσωπικής ευθύνης για την καταστροφή της ζωής του, την αποτυχία και το αδιέξοδο

Δ2.β. Να εντοπίσετε και να γράψετε **δύο (2)** χαρακτηριστικά της καβαφικής ποίησης, με αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους από το ποίημα «Η Πόλις».

(μονάδες 2)

Χαρακτηριστικά: (2Χ0,5 μον. = 1)

Αναφορά σε στίχους: (2Χ0,5 μον. = 1)

Ενδεικτικά:

- Διδακτισμός (μπορεί να συνδεθεί με τη χρήση β' προσώπου και με τη χρήση επαναλήψεων)
- Χρήση συμβόλων (π.χ. πόλη)
- Λιτότητα
- Μεικτή γλώσσα
- Πεζολογία
- Θεατρικότητα
- Δραματικότητα – εσωτερικά διλήμματα, διάλογος ή μονόλογος
- Υπαρξιακό στοιχείο
- Κλίμα απαισιοδοξίας/ μελαγχολίας
- Τραγικότητα
- Τραγική ειρωνεία (1^η στροφή)
- Ποίηση του κλειστού χώρου

Δ3.

I. Δημήτρης Χατζής, *Το διπλό βιβλίο*, Η τελευταία αρκούδα του Πίνδου

Εκείνη η ξαφνική βροχούλα τα 'κανε όλα, απ' αυτήν γινήκαν όλα. Πήρε πάλι τον κατήφορο για τη ρεματιά, πήρε τον ανήφορο για το δάσος. Εκεί τον έπιασε. Στάθηκε όσο να περάσει – πέρασε γρήγορα. Πήρε πάλι τον ανήφορο σιγά-σιγά για το ξέφωτο. Ο ήλιος πρόβαλε πάλι, ο τόπος απόμεινε υγρός, όλο το μικρό λιβάδι. Έκατσε στη συνηθισμένη του θέση – είτανε σήμερα πολύ λυπημένος, δεν τ' άνοιξε σήμερα το δισάκι του – καθόταν εκεί λυπημένος. Ολομόναχος – εντάξει. Διωγμένος, καταδιωγμένος – από ποιον; Γιατί;

Κι ολότελα ξαφνικά τα 'δε μπροστά του. Σηκώθηκε, τα κοίταξε, ξανακοίταξε – δεν μπορεί να γελιότανε, τα 'ξερε. Είταν αυτά. Τ' αρκουδίστικα χνάρια, τα μεγάλα της πέλματα. Αυτή 'ταν. Η αρκούδα του Σμόλικα, του Πάπιγκου, της Πολιάνας – η Μάρω του Πίνδου. Και ζούσε ακόμα. Ζούσε κι αυτή. Η λύπη του σκόρπισε μονομιάς – η καρδιά του χτύπησε δυνατά, τον παλμό της βουνίσιας του ράτσας, της δικής του της γης. Σαν τώρα μονάχα να 'φτασε εκεί, τώρα μονάχα να 'χε γυρίσει. Αυτά τα χνάρια γινότανε τώρα, ξαναγινόταν, η σιγουριά του η χαμένη πως είχε φτάσει σε τόπο που δεν είταν ανύπαρκτος, που δεν είτανε της νοσταλγίας του μόνο, της φαντασίας του – η σιγουριά που 'χε χάσει μέσα σ' αυτούς τους τρελούς, τους μισούς, τους αφιονισμένους, τους νικημένους ανθρώπους που βρήκε γυρίζοντας.

Πήγε ως την άλλη άκρη απ' το ξέφωτο, έφκιασε λίγο τον τόπο με τις παλάμες του, άδειασε εκεί το δισάκι του. Την άλλη μέρα ξεκίνησε απ' το πρωί – το ψωμί, το τυρί, που της άφησε, δεν είταν εκεί. Της έφερε πάλι – και ζάχαρη. Και τις άλλες μέρες – κάθε μέρα.

II. Γιώργος Φιλίππου Πιερίδης, «Ο πορτοκαλόκηπος»

[...] κι ο Πετρήs, που δεν τότε χωρούσε ο τόπος, άνοιξε την πόρτα και βγήκε στο περβόλι.

Η ζωντανή παρουσία των δέντρων του, η γνώριμη ανασεμιά τους κάτω απ' την αστροφεγγιά, τότε παράσυραν όπως πάντα μέσα στη δικιά τους τροχιά.

Ήταν η γλυκύτατη ώρα που προμηνάει τη χαραυγή. Ο γρύλος κεντούσε το κέντημα της τρίλιας του πάνω στον πέπλο της σιωπής. Μια κότα φτεράκιασε μεσ' στο κοτέτσι. Από πέρα ακούστηκε μουκάνισμα βοδιού. Ύστερα ο ορίζοντας πήρε να ροδίζει κι ο Πετρήs πρόσεξε πως ο καιρός ήταν ξερός και ήσυχος. «Καιρός για θειάφισμα», σκέφτηκε· κι ο δουλευτής, που ξύπνησε μέσα του, συνδέοντας αυθόρμητα τη σκέψη με την πράξη, πήγε στην παράγκα όπου είχε συγυρισμένα τα σύνεργά του, πήρε το θειαφιστήρι κι αρχίνησε δουλειά.

Ερωτήσεις:

Δ3.α. Να εξηγήσετε γιατί ο Σκουρογιάννης (απόσπασμα I) καταφεύγει στο δάσος και ο Πετρήs (απόσπασμα II) στον πορτοκαλόκηπό του. **(μονάδες 8)**

Σκουρογιάννης: 2Χ2 μον. = 4

Ενδεικτικά:

- Η φύση πάντοτε αποτελούσε καταφύγιο στις δύσκολες στιγμές
- Αισθάνεται μοναξιά, απογοήτευση, αποξένωση και αδυναμία επικοινωνίας με τους χωριανούς του, διότι στο διάστημα της απουσίας του αλλοτριώθηκαν (χάθηκε το ρωμαίικο στο χωριό του)
- Στο δάσος αναγνωρίζει κάτι από αυτό που άφησε πίσω του
- Η φύση έξω από το χωριό του δίνει χαρά και σιγουριά πως ο τόπος του δεν είναι ανύπαρκτος, δεν είναι δημιούργημα της φαντασίας και της νοσταλγίας του. Αυτό τον ανακουφίζει και τον επανασυνδέει με την παλιά του ζωή.

Πετρής : 2Χ2 μον. = 4

- Έμμεση επικοινωνία με τον γιο του
- Απορροφά την οδύνη. Ο χαμός του γιου του τον συγκλονίζει, αλλά απαλύνεται ο πόνος του με την επιστροφή του στον πορτοκαλόκηπο.
- Αγαπά την πατρίδα του και επιστρέφει στον πορτοκαλόκηπό του.
- Τον λυτρώνει, τον παρηγορεί, τον στηρίζει, του προσφέρει ψυχική ισορροπία.
- Εξυπηρετείται η πρόθεση του διηγηματογράφου: επικέντρωση στον δεσμό του ήρωα με τη γη του

Δ3.β. Τι αντιπροσωπεύει η αρκούδα για τον Σκουρογιάννη (απόσπασμα Ι);
(μονάδες 4)

Η αρκούδα: 2Χ2 μον. = 4

- Είναι ο φίλος που έψαχνε και δεν βρήκε ανάμεσα στους συγχωριανούς του.
- Είναι αυτή που τον ηρεμεί, τον παρηγορεί, τον ενδυναμώνει και τον επανασυνδέει με την παλιά ζωή του στο χωριό (με τις ρίζες του).
- Αντιπροσωπεύει τον γνώριμο κόσμο του Σκουρογιάννη, που νοσταλγεί και αναζητά με την επιστροφή του στο χωριό.
- «Η σιγουριά του η χαμένη».

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ